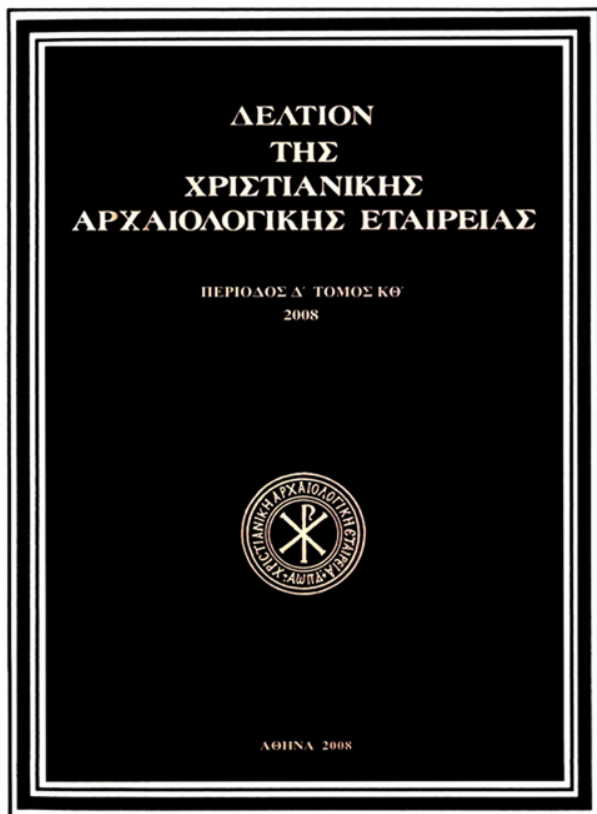

Δελτίον της Χριστιανικής Αρχαιολογικής Εταιρείας

Τόμ. 29 (2008)

Δελτίον ΧΑΕ 29 (2008), Περίοδος Δ'. Στη μνήμη της Άννας Μαραβά-Χατζηνικολάου (1911-2005)

Άννα Μαραβά-Χατζηνικολάου

Παναγιώτης Λ. ΒΟΚΟΤΟΠΟΥΛΟΣ

doi: [10.12681/dchae.598](https://doi.org/10.12681/dchae.598)

Βιβλιογραφική αναφορά:

ΒΟΚΟΤΟΠΟΥΛΟΣ Π. Λ. (2011). Άννα Μαραβά-Χατζηνικολάου. *Δελτίον της Χριστιανικής Αρχαιολογικής Εταιρείας*, 29, 9–10. <https://doi.org/10.12681/dchae.598>

ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΧΡΗΣΤΙΑΝΙΚΗΣ
ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ

Άννα Μαααβά-Χατζηνικολάου

Παναγιώτης ΒΟΚΟΤΟΠΟΥΛΟΣ

Περίοδος Δ', Τόμος ΚΘ' (2008)

ΑΘΗΝΑ 2008

ANNA ΜΑΡΑΒΑ-ΧΑΤΖΗΝΙΚΟΛΑΟΥ

Στις 5 Ιουνίου 2005 ἀπεβίωσε στην Ἀθήνα, σὲ μεγάλη ἡλικία, ἓνα ἀπὸ τὰ ἀρχαιότερα μέλη τῆς Χριστιανικῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρείας, ἡ Ἐφορος Βυζαντινῶν Ἀρχαιοτήτων Ἄννα Μαραβᾶ-Χατζηνικολάου, ἡ ὁποία εἶχε διατελέσει καὶ ἀντιπρόεδρος τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου.

Γεννημένη στην Καλαμάτα τὸν Μάρτιο τοῦ 1911 ἀπὸ ἀρχοντικὴ οἰκογένεια τῆς μεσογειακῆς πρωτεύουσας, ἡ Ἄννα Μαραβᾶ ἐσπούδασε Ἱστορία καὶ Ἀρχαιολογία στην Φιλοσοφικὴ Σχολὴ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν (1935-1940) καὶ πῆρε professorat τοῦ Γαλλικοῦ Ἰνστιτούτου Ἀθηνῶν (1936). Ἐργάσθηκε γιὰ μερικὰ χρόνια ὡς γραφεὺς στὸ Πανεπιστήμιο Ἀθηνῶν καὶ ἐν συνεχείᾳ, μετὰ τὴν Ἀπελευθέρωση, μετέβη στὸ Παρίσι ὅπου, ὡς ὑπότροφος τοῦ Γαλλικοῦ Ἰνστιτούτου, ἐφοίτησε στὴν Σορβόννη καὶ τὴν École Pratique des Hautes Études δίπλα σὲ διακεκριμένους δασκάλους: τὸν Rodolphe Guiland καὶ τὴν Germaine Rouillard (Βυζαντινὴ Ἱστορία), τὸν Paul Lemerle (Βυζαντινὴ Ἱστορία καὶ ἔκδοση κειμένων), τὸν Alphonse Dain (Ἑλληνικὴ Παλαιογραφία) καὶ τὸν Louis Halphen (Μεσαιωνικὴ Ἱστορία). Τὸ 1948 ἀνηγορεύθη διδάκτωρ τοῦ Πανεπιστημίου τῶν Παρισίων μὲ τὸν βαθμὸ Ἄριστα. Ἡ διατριβὴ τῆς, ποὺ εἶχε ὡς θέμα τὴν δουλεία στὸ Βυζάντιο (Recherches sur la vie des esclaves dans le monde byzantin) ἐξεδόθη τὸ 1950 καὶ τιμήθηκε τὸ 1952 μὲ τὸ βραβεῖο Λάππα τῆς Association pour l'Encouragement des Études Grecques.

Ὅταν ἐπέστρεψε στὴν Ἑλλάδα δὲν μπόρεσε νὰ βρεῖ κάποια θέση στὸ ἀντικείμενο στὸ ὁποῖο εἶχε εἰδικευθεῖ, τὴν βυζαντινὴ ἱστορία –εἶχε ὑποβάλει λ.χ. αἴτηση διορισμοῦ στὸ Μεσαιωνικὸν Ἀρχεῖον τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν–, καὶ τελικῶς προσελήφθη τὸ 1950 στὸ Βυζαντινὸ Μουσεῖο ὡς Ἐπιμελήτρια Μικροτεχνίας, στὴν θέση ποὺ εἶχε μείνει κενὴ μετὰ τὸν θάνατο τῆς Βενετίας Κώττα. Ὑπηρέτησε ἐπὶ μία δεκαπενταετία στὸ Μουσεῖο, ἀρχικὰ ὑπὸ τὸν Γεώργιο Σωτηρίου καὶ ἀπὸ τὸ 1961 ὑπὸ τὸν διάδοχό του Μανόλη Χατζηδάκη. Πὰ λόγους ἐπαγγελματικῆς ἀνελιξέως μετετέθη τὸν Ὀκτώβριο τοῦ 1965 στὰ Ἰωάννινα ὡς Ἐφορος Βυζαντινῶν Ἀρχαιοτήτων, προϊσταμένη τῆς τότε ἰδρυθείσης 5ης Περιφερείας Βυζαντινῶν Ἀρχαιοτήτων, ποὺ περιελάμβανε τὴν Ἠπειρο, τὴν Αἰτωλία καὶ Ἀκαρνανία καὶ τὰ νησιά τοῦ Ἰονίου. Ἐργάσθηκε μὲ ζήλο καὶ αὐταπάρνηση γιὰ τὴν ὀργάνωση τῆς νέας αὐτῆς ὑπηρεσίας καὶ τὴν προστασία τῶν μνημείων τῆς περιφερείας τῆς, ποὺ ἐξετείνετο ἀπὸ τὸν Γράμμο μέχρι τὶς Στροφάδες καὶ περιελάμβανε ἑννέα νομοὺς καὶ ἑνδεκα μητροπόλεις. Μοναδικὸς συνεργάτης τῆς ἦταν ὁ δόκιμος Ἐπιμελητὴς Βυζαντινῶν Ἀρχαιοτήτων Παναγιώτης Λ. Βοκοτόπουλος. Περιοδεύσε πολλές περιοχὲς τῆς ἐκτεταμένης ἐφορείας τῆς, ὀργάνωσε τὴν ἀναστήλωση πολλῶν μνημείων καὶ δρομολόγησε τὴν ἐπα-

νέκθεση της βυζαντινής συλλογής της Άρτας στην αναστηλωμένη τράπεζα της Παρηγορήτισσας και των Ίωαννίνων σε αίθουσα του νεοδημιού Αρχαιολογικού Μουσείου της ήπειρωτικής πρωτεύουσας, αλλά η σταδιοδρομία της διεκόπη άποτόμως στις αρχές του 1968, όταν απέλυθη από το τότε καθεστώς. Αποκαταστάθηκε κατά την μεταπολίτευση, δέν ανέλαβε όμως ύπηρεσία έπειδή επέκειτο ή συνταξιοδότησή της.

Οί πρώτες δημοσιεύσεις της Άννας Χατζηνικολάου αναφέρονται σε θέματα της βυζαντινής ιστορίας, ένω μετά τον διορισμό της στην Αρχαιολογική Ύπηρεσία το ένδιαφέρον της μετατοπίσθηκε στην βυζαντινή μικροτεχνία, τις εικόνες και την εικονογραφία. Παράλληλα, έκανε γνωστή σε ένα ευρύτερο κοινό την Πάτμο, με την μονή της όποιος είχε αναπτύξει ιδιαίτερους δεσμούς. Μετά την απόλυσή της ό άείμνηστος Διονύσιος Ζακυθηνός της έπρότεινε νά δημοσιεύσει, στην σειρά των εκδόσεων της Άκαδημίας Άθηνών, τις μικρογραφίες των χειρογράφων της Έθνικής Βιβλιοθήκης της Ελλάδος, άτελως γνωστών από της παλαιές δημοσιεύσεις των Paul Buberl και Armand Delatte, την όποια και ανέλαβε σε συνεργασία με την Κυρία Χριστίνα Πάσχου. Έτσι, τά τελευταία τριάντα χρόνια της ζωής της έστράφη στην μελέτη της βυζαντινής μικρογραφίας.

Στην Χριστιανική Αρχαιολογική Έταιρεία ή Άννα Χατζηνικολάου προσέφερε τις ύπηρεσίες της ως ειδική γραμματεός (1959-1965), σύμβουλος (1970-1985) και αντιπρόεδρος του Διοικητικού Συμβουλίου (1985-1988).

Παντρεύτηκε τον γεωπόνο Πάννη Χατζηνικολάου, ό όποιος είχε γεννηθεί στην Στενήμαχο, σπούδασε στην Βιέννη και κατέλαβε άνώτερες θέσεις στο Ύπουργείο Γεωργίας· δέν απέκτησαν παιδιά. Η Άννα Χατζηνικολάου είχε ήπιο χαρακτήρα και έμφυτη ευγένεια και άρχοντιά. Με τον σύζυγό της άποτελοΰσε ιδιαίτερα άγαπημένο ζευγάρι.

Ό ύπογράφων είχε την τύχη νά ύπηρετήσει ύπό τις διαταγές της στην 5η Έφορεία Βυζαντινών Αρχαιοτήτων και νά εκτιμήσει, πέρα από την άρτία έπιστημονική συγκρότησή της, τον ζήλο της, τις ένέργειές της, για νά πλουτίσει τά μουσεΐα της περιφερείας της και νά προστατεύσει τά μνημεία, και την όρθή άντιμετώπιση δυσεπιλύτων καταστάσεων που κατά καιρούς προέκυπταν. Η ξαφνική και άκομψη απόλυσή της από το τότε καθεστώς, που δέν της επέτρεψε νά ολοκληρώσει το έργο της, ύπήρξε πλήγμα για την Ύπηρεσία και τά μνημεία.

ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ Λ. ΒΟΚΟΤΟΠΟΥΛΟΣ